

Sadržaj

- 01: Strategijske perspektive posle uvođenja Bunjevačkog jezika
- 02: Samo hrvatstvo spasava Bunjevce ili nova ideologija asimilacije Bunjevaca
- 03: Lužički Sorbi: institucije malog naroda u Nemačkoj

Strategijske perspektive posle uvođenja Bunjevačkog jezika

A. Raič

Moratorijumu pacifističke strategije rešavanja bunjevačkog pitanja, najavljene 2012. godine od tadašnjeg hrvatskog predsednika, i etapi primene usavršene strategije anšlusa Bunjevaca, započete 1945. godine i dovedene ovog proleća, čini se, do zenita, nazire se kraj. Stavljanje "tačke na Bunjevački jezik" čini se, da je prelomni moment sa većom šansom revitalizacije strategije civilizovanog demokratskog rešavanja navedenog pitanja, od šanse njegovog rešavanja inovativnim metodima indigenizacije Bunjevaca. [↓](#)

Potsetimo šta je za novu 2012. godinu predsednik Republike Hrvatske dr Ivo Josipović izjavio:

Bunjevačke teme

Stranice o idejama hrvatsko bunjevačkog spora

Javna rasprava o Bunjevačkom jeziku: Hrvatski pristup	Bunjevački jezik: Finale javne rasprave	Intervju dr Suzane Kujundžić Ostojice	Pozdrav svima!
Svrstavanje na jednu stranu 3.3.2021 http://www.hrvatskijec.rs/ Demokratski savez Hrvata u Vojvodini je sa zabrinutosti primio vijest da će na sjednici	Bunjevci i Bunjevske govornici na završnoj raspravi 23. Aprila 2021. godine u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici	dr Suzana Kujundžić Ostojice, prisjednica Nacionalnog savjeta bunjevačke nacionalne manjine. Sve se svodi na demokratsko pravo	Bunjevci su kod nas skoro nepoznat narod – mali narod u Kunderinom smislu – brez jasne prošlosti i brez izvesne
Nastavite sa čitanjem -->	Nastavite sa čitanjem -->	Nastavite sa čitanjem -->	Nastavite sa čitanjem -->

Blog **Bunjevačke teme**: stranice o idejama hrvatsko bunjevačkog spora

<https://skender021.wordpress.com/>

Akcenti:

Strategija hrvatizacije Bunjevaca za 21. vek

...„Što se tiče bunjevačkog pitanja, nije Zagreb pozvan da bilo kome određuje kako će se osećati ili izjašnjavati. Pitanje identiteta je lično pitanje i temeljno ljudsko pravo. Međutim, želimo se aktivnije uključiti u kontakt među zajednicama da pokušamo otvoriti neku pozitivnu komunikaciju, pa se može na kraju ispostaviti da razlike nisu tako velike ako ih uopšte ima. Upravo bi i hrvatska zajednica u Srbiji trebala nastojati da deluje integrativno, da otvori komunikaciju sa onima koji se osećaju Bunjencima, a ne da ih tera od sebe“...

<http://www.dnevnik.rs/svet/josipovic-danas-smo-i-bolji-ljudi-i-boljadrustva>

Postavljen je time most za koegzistenciju dve nacionalne perspektive Bunjevaca da- i ne-Hrvata. Činilo se da su prvi koraci obećavajući: ostvaren je projekt zajedničkog publikovanja reprinta molitvenika „Čovik s Bogom“ I. Antunovića, predložen je projekt zajedničke Dužijance, održavanja zajedničkih sednica dva nacionalna saveta, publikovana je platforma saradnje ... No, bili su to preuranjeni koraci. Osnivanje Udruge „Dužijanica“ otkrila je jaz među Bunjencima dublji od pokušaja zbližavanja. Bio je to odjek povratka desne sklonosti u vladajućoj eliti hrvatske matice koja usmerava odnose političkih elita hrvatskih nacionalnih manjina u rubnim zemljama. Da je tako, potvrdila je inauguracija novog rukovodstva DSHV, čiji predsednik je u svojoj orijentacionoj platformi lapidarnom jedinom rečenicom najavio rešavanje bunjevačkog pitanja.

Umesto dugotrajnog subetničkog bunjevačkog dvosmernog traganja za dodirnim tačkama moguće saradnje** (?), projekt bunjevačkog pitanja (podvedenog pod naizgled pravnu proceduru naučno utemeljenog identitetskog spora) dignut je na najviši nivo međudržavnog i međunarodnog-EU rešavanja uz vezivanje ruku srpskoj državi zahtevom poštovanja neutralnosti u pomenutom identitetskom sporu. U aktuelnoj političkoj praksi, ova strategija pokazuje se kao dobro smišljen plan dovršavanja strategije iz 1945. godine.

** Strategija neposrednog prelaska na bunjevačko-hrvatsku saradnju verovatno namerno preskače *fazu konkurencije*. Velike su razlike identi-

cidom osakaćenih Bunjevaca, i Hrvata – stigmatizovanih u okolnostima hrvatsko-srpskih oružanih sukoba – sa potporom Hrvatske kao matične države (5-tostruko veća potpora od Hrvatske nego od Srbije T.Ž.). Bunjevci imaju podršku samo od Srbije kao svoje matične države. U ovom slučaju Srbija bi morala osposobiti Bunjevce do nivoa ravnopravnog konkurenta u idetitetskom sporu.

Šta pokazuje dekonstrukcija bunjevačkog pitanja

Bunjevački problem postoji i u Srbiji i Mađarskoj ali i u Hrvatskoj. Zato je toliko osetljiva i burna reakcija hrvatske nacionalne elite na uvođenje standardizovanog Bunjevačkog jezika u državni sistem Srbije u Gradu Subotici. Sa svojim jezikom, Bunjevci stupaju na još jednu stepenicu svoje nacionalne emancipacije. Pri tome, imaju svoj tradicionalni etnički (ne indigeni?) identitet, kao narod a ne kao subetnička difuzna demografska skupina pojedinaca kojima manipulišu „memorandumski Srbijanci“..

Hrvati moraju u svojoj avliji naći rešenje bunjevačkog pitanja. Bunjevci u Hrvatskoj su narod sa etničkim identitetom. Nije reč o subetničkoj skupini nego o narodu sa hereditarnim etničkim i usvojenim hrvatskim nacionalnim identitetom.

Kritika Bunjevaca u Bačkoj je sprečavanje da hrvatsko bunjevačko pitanje ispliva na površinu. Sa projektom oživljavanja ikavice zagrebačkog Instituta za jezik i jezikoslovlje, taj proces dobija mogućnost širenja, obnavljanja lokalizovanih identiteta, kao što identitet Istrana pokazuje. Iako, verovatno, ne računa s tim, ovaj projekt unosi u proces hrvatske naciokreacije moment kulturne revitalizacije marginalizovanih etničkih zajednica (procenjene četvrtine Hrvata bunjevačkog porekla).

Sve to sadrži bunjevački problem. Kako pokazuju oskudni ishodi tekuće kampanje protiv uvođenja Bunjevačkog jezika u sistem službenih jezika u Subotici, čini se da jednačina antibunjevačke strategije iz 1945. godine, koja motiviše ovu kampanju, ne uspeva obuhvatiti sve faktore rešavanja bunjevačkog problema (računa samo sa posledicama političke represije iz 1945. godine).

Krajem 2018. godine na internetu plasirana ideologija deindigenizacije Bunjevaca, njihove hrvatske asimilacije, otvara novu perspektivu tom procesu. U toj perspektivi nalazi mesto desrbizacija koja je, shodno Dokumentu 2018, Bunjevce svela na njihov apolitični, etnički (indigeni) identitet, i njihovo uvođenje u fazu transplantacije političkog hrvatskog nacionalnog identiteta. No, kad znamo koliko je hrvatski nacionalni identitet zasnovan na katoličanstvu i državotvornom pravaštvu, malo toga se u bunjevački politički identitet može dodati iz prve od ovih komponenti. Deindigenizacija može računati na ideološku izgradnju „novog, hrvatizovanog Bunjevca“, čoveka osetljivog na „srbijanstvo“, kako to zahteva ideologija franjoizma. Takvi Bunjevci su već viđeni među onima što odbijaju ponudenu ruku koegzistencije i saradnje.

U nastavku su uvodni pasusi **Dokumenta 2018** o čijim idejama otvaramo diskusiju na blogu **Bunjevačke teme..**

Samo hrvatstvo spasava Bunjevce ili nova ideologija asimilacije Bunjevaca

[Bunjevački Blog – Bunjevci u Bačkoj i stvaranje samostalne Hrvatske države \(wordpress.com\)](#)

Uvod

Nakon raspada SFRJ, Domovinskog rata, međunarodnog priznanja Republike Hrvatske i uspostave bilateralnih odnosa sa Srbijom pojavio se i ispolitizirani problem Bunjevaca u Bačkoj.

U medijima se povremeno pojavljuju vijesti o nepovoljnom statusu Bunjevaca u Bačkoj što je kulminiralo nedavnom viješću o donaciji ćirilčnih udžbenika bunjevačkoj djeci od strane srbijanskog predsjednika Tomislava Nikolića. Potom su uslijedile oštre reakcije s različitim političkih instanci u Hrvatskoj kao i intervencija hrvatskih europarlamentaraca u Bruxelles-u.

Međutim, na osnovu ovih fragmentarnih vijesti, ispolitizirane halabuke i pojedinačnih reagiranja, onome tko nije upućen u dubinu ovog problema i njegovu povijesnu slojevitost, nije moguće razumjeti svu kompleksnost sadašnjeg stanja koje možemo okarakterizirati kao politiku forsirane asimilacije Bunjevaca u većinsku domicilnu naciju od strane srbijanske države, a što je u nekim aspektima repriza sličnog procesa kojem su Bunjevci već bili izloženi prije I. svjetskog rata u Ugarskoj. Preduvjet bilo kakvom razumijevanju bunjevačkog problema jest da zaboravimo tumačenje ovog problema u relacijama stereotipa „političkih prava Hrvata u Vojvodini“, jer se u tim relacijama ne može dati nijedno dubinsko objašnjenje ovog kompleksnog problema. U protivnom, pristajemo na uvjete srbijanske politike koja je postala spremna rješavati pitanje „političkih prava Hrvata u Vojvodini“ tek kad je „riješila“ bunjevačko pitanje po svojoj mjeri, tj. kad od Hrvata koji bi bili subjekt ovih prava nije ostalo praktički ništa. Na žalost, hrvatska državna politika to nerijetko i čini.

Tek sada, nakon i upravo zbog stvaranja samostalne hrvatske države, izišla je na vidjelo prava mjera političke i identitetske retardacije bačkih Bunjevaca koja je historijskih razmjera i posljedica je višestoljetnog življenja u tuđinskim državnim sustavima i pod vlastima koje su se prema njima odnosile s pozicija vlastitog, a ne njihovog

političkog interesa. Ta mjera identitetske retardacije jasno se vidi i po skromnom interesu za dobivanje hrvatskog državljanstva, osim ako za njega ne postoji pragmatični interes i po nikakvom interesu za sudjelovanjem u političkom životu matične države Hrvatske što se vidi po simboličnoj izlaznosti na izborima u hrvatskim diplomatskim predstavništvima u Srbiji.

S druge strane, upravo na odnosu prema Hrvatima u Vojvodini, kako prema srijemskim Hrvatima tako i prema Bunjevcima i Šokcima u Bačkoj, srbijanska država i državna politika jasno otkriva narav svoje ideološke projekcije prema čitavom hrvatskom narodu i hrvatskoj državi.

Na cijelom bivšem jugoslavenskom prostoru nije poznat ni jedan sličan slučaj kao što je to s Bunjevcima u Bačkoj, gdje bi država svojim instrumentima provodila aktivnu politiku projektirane asimilacije. Štaviše, takva praksa je strana, anakrona i nezamisliva u bilo kojoj bivšoj jugoslavenskoj republici, osim u Srbiji.

Cjelokupan srbijanski projekat konstrukcije lažnog bunjevačkog identiteta polazi od činjenične pretpostavke povijesne, političke i identitetske retardacije bačkih Bunjevaca i računa s njome. Bez takve pretpostavke, kao sigurnog polazišta, takav projekat nebi ni bio osmišljavan.

Potrebno je odgovoriti na pitanja koji su politički motivi i kakav je politički interes Srbije da bačkim Bunjevcima nameće lažni identitet, te koje je povijesno ideološko utemeljenje na kojem počiva takva državna politika.

Slučaj bačkih Bunjevaca, nametnuto problematiziranje njihova nacionalnog identiteta, njihova politički generirana identitetska podijeljenost, kao i njihov sveukupni socijalni i politički habitus nipošto nisu slučaj sui generis u širim svjetskim relacijama, ali to svakako jesu u okvirima bivše zajedničke države. Riječ je, naime, o točno prepoznatljivim nametnutim društvenim procesima artikuliranim s državne razine kroz duga stoljeća življenja izvan matičnog prostora i pod uvijek tuđinskim vlastima. Ti procesi kao i njihov odraz na Bunjevce mogu se precizno raščlaniti dobro poznatim sociološkim kategorijama nakon čega postaje sasvim jasna i slika sadašnjeg posezanja za njihovim identitetom sa strane srbijanske državne politike.

Temeljno polazište bez kojega ni jedna kvalifikacija Bunjevaca ne može biti istinita jest činjenica da Bunjevci ne mogu biti politički narod izvan hrvatsva, odnosno da svako identitetsko definiranje Bunjevaca kao nehrvata znači njihovo definiranje kao nepolitičkog indigenog identiteta čime oni upadaju u bipolarni odnos indigenog i dominantnog. Na takav način politička suverenost Bunjevaca izručuje se u ruke dominantne

domicilne političke strukture koja nad Bunjevcima obdržava neposrednu državnu vlast.

Identitetski prijedor jesu li Bunjevci Hrvati ili nisu, kao takav je Bunjevcima nametnut i lažan kako bi se prikrilo stvarni prijedor: imaju li Bunjevci pravo na politički identitet ili nemaju, odnosno, ono što iz toga proizilazi: imaju li uopće Bunjevci pravo na politička prava ili nemaju? Ovaj problem nastaje iz slijedeće činjenice: budući da Bunjevci ne mogu biti politički narod izvan hrvatsva, oni ako nisu Hrvati ne mogu ostvariti nikakva politička prava, postaju politički obespravljeni, ali ne na način da su im politička prava uskraćena, nego da im ona niti ne pripadaju.

Da bi se izbjegle bilo kakve političke turbulencije koje bi mogle proizići iz političke obespravljenosti Bunjevaca, osobito s obzirom da hrvatsvo stvaranjem hrvatske države dobiva enormnu političku težinu, prišlo se konstrukciji lažnog autohtonog (indigenog) bunjevačkog identiteta koji kao nepolitički identitet ne može niti biti subjekt političkih, nego samo indigenih prava, odnosno on politička prava niti ne traži. Drugim riječima, indigeni identitet ne može biti politički obespravljen. Oktroiranjem lažnog identiteta prikriva se uskraćivanje političkih prava Bunjevcima tako da ta činjenica ne može izbiti na političku površinu, što je isključivi cilj i svrha srbijanske potpore bunjevačkom pseudoidentitetu.

Dakle, nedavanje političkih prava Bunjevcima postiže se, ne uskraćivanjem tih prava, nego konstrukcijom takvog identiteta koji po definiciji ne može ni biti njihov nositelj te ih stoga neće ni tražiti. Ako se Bunjevci indigenizacijom ne inaktiviraju na razini identiteta i ako im se dozvoli da raspoložu svojim političkim identitetom koji može biti jedino hrvatski, oni se otimaju državnoj kontroli i ulaze u proces ostvarivanja političkih prava, a u tom slučaju uskraćivanje tih prava puno je teže sakriti pred političkom javnošću. ...

Komentar

Studija koja zaslužuje kritičku diskusiju. Njen autor, anonimni „Bunjevac“ (alias anonimni Maximus Confessor učesnik na forumu SuboticalInfo između 2 i 11 marta 2011. godine - videti na blogu Bunjevački rodoslov <https://bunjevackirodoslov.blogspot.com/?view=classic>) nastoji ideološki utemeljiti asimilaciju Bunjevaca.

Gornji odlomak Uvoda pomenutog dokumenta iz 2018. godine uvodi u dokazivanje hrvatsva Bunjevaca i osporavanje njihovog identiteta. Identificiranje nad Bunjevcima iz 1945. godine ovim dobija dosad nedostajuću ideološku nadgradnju.

Lužički Sorbi: Institucije malog naroda u Nemačkoj

A.Raič

Катедра за сорабистику у Лајпцигу. Одмах 1953. године постаје сарадник одељка Берлинске академије наука, одељења за лужичкосрпску књижевност у Будишину

Српски институт у Будишину

Музеј лужичке књижевности у Будишину,

Домовина, културна организација

Лужичких Срба

У време социјализма, у коме су Лужички Срби први пут у својој хиљадугодишњој историји постали народ равноправан с већинским немачким народом, што се данас у уједињеној Немачкој не може рећи, јер у уставу Немачке нема помена о мањинама, постоје само Немци.

Институт за народну културу Лужичких Срба, један од института Немачке академије у Берлину

основан 1951. године и маја месеца отпочео рад, а већ кроз годину дана био припојен Немачкој академији наука као један од њених равноправних одељака. Тиме је Институт истовремено добио све услове за развој као институција за истраживања у домену језика, књижевности, историје, етнографије и музике.

Издаје часопис *Lětopis* само што сада он излази у три реда, А за језик и књижевност, Б за историју и Ц за фолклор, последња два на немачком језику.

Стара се о подизању научног подмлатка

Од 1965. сваке друге године штампа се по један том Лужичкосрпског језичког атласа

Институт има своју Библиотеку и Културни архив.

Издавачко предузеће Домовина

Сорабистички институт у Лајпцигу одржава Међународни летњи семинар лужичкосрпске културе у Будишину

Часопис "Сорапис", који издају студенти сорабистике у Лајпцигу.

Студенти своје прилоге штампају у лужичкосрпским листовима "Погледи", "Српска школа", "Српске новине", "Нови весник", а од 1998. раде на покретању свог часописа,

Фонд за српски народ, добија средства од државе

Студената сорабистике, има 22, и троје стипендиста из Москве, Варшаве и Теплица из Чешке.

Институт за народну културу Лужичких Срба

Лужичкосрпски "Летопис": *Lětopis Instytuta za serbski ludospyt w Budyšinje Němskeje akademije wědomosćow w Berlinje. Rjad A - Rěč a literatura, č. 13-1,2, 1966.*

Lětopis Instytuta za serbski ludospyt w Budyšinje Němskeje akademije wědomosćow w Berlinje. Rjad A - rěč a literatura č. 18/1-2, 1971.

Lětopis Instytuta za serbski ludospyt w Budyšinje Akademije wědomosćow NDR, Rjad A, rěč a literatura, č. 19 (1-2), 1972.

Lětopis Instytuta za serbski ludospyt w Budyšinje Akademije wědomosćow NDR, Rjad A, 1973-1974, sv. 20/1-2

Lětopis, Spisy Serbskeho Instytuta, Budyšin-Bautzen, 1991, 1992

Sorapis, zešivk 1, 2000

Други фестивал српске културе у Будишину

Смотра лужичкосрпског стваралаштва

У Фестивал лужичкосрпске културе у Будишину, манифестација културних снага и достигнућа Лужичких Срба

Из културног живота Лужичких Срба (О Лужичким Србима у Уједињеним нацијама, Први лужичкосрпско-руски речник, Други том целокупних дела Хандрија Зејлера, Нове књиге Лужичких Срба - Јуро Суворин "Свима бих хтео да објасним", Смрт Мине Виткојц)

Глас о себи и свом стваралаштву

Непознате вредности - Богат културни живот, о којем не знамо готово ништа; у далекој Лужици, на подручју ДР Њемачке

У Лужици постоје две врсте школа: А на српском језику сем природних наука и Б на немачком језику, док је српски као страни језик;

Удружење српских школа

Олимпиада српске рећи

Српски дом у Будишину

Projekt

SORBENWISSEN – Српско знање

Funding: ESF Saxony , Directive BSEC: Junior Research Groups

Funding period: 01.07.2016 – 30.06.2019

Total budget: 1.022.236,41 EUR

TUD Budget: 676.923,80 EUR

Project leader at TUD: Prof. Dr. Prunitsch | Prof. Dr. Scharloth

Project website: tbd

Short Description – Kratki opis

Juniorska istraživačka grupa "Sorbenvissen" (Engl. "Sorbijansko znanje") se pre svega fokusira na kritičko ispitivanje diskursa i prakse konceptualizacije Sorba i Sorba u napetosti između unutrašnje ili spoljne atribucije, nauke i kulture, politike i svakodnevnog života.

Podprojekti unutar ove juniorske istraživačke grupe su da otvore ovu složenu temu u ogledima studija slučaja.

Pored naučne terminologije, izraz "Sorbijansko znanje" takođe uključuje brojne druge oblike socijalnog znanja o Sorbima. U isto vreme, izraz se takođe odnosi na socijalno izgrađeni karakter svih znanja.

U praktičnim uslovima istraživanja, ova poslednja činjenica treba da se reši metodološkim pluralizmom. Istovremeno, projekat je deo trenutne istraživačke rasprave o transnacionalnoj ili interkulturalnoj istoriji i kulturnim studijama, koja naglašavaju heuristički potencijal od uporednog i prenosnog i međusobno povezanog pristupa.

Glavni cilj projekta je razviti celokupni prikaz koji će dalje poboljšati naše razumevanje proizvodnje i raspodele znanja društva o Sorbima. Štaviše, korišćeni pristup obećava da će generirati trajne impulse za diskusiju o Sorbima i njihovom naučnom i socijalnom pozicioniranju.

Dugoročno, rezultati bi trebalo da budu uključeni u trajnu digitalnu bazu podataka o digitalnom znanju o Sorbima.

NB

<https://tu-dresden.de/forschung-transfer/services-fuer-forschende/european-project-center#intro>

Коментар

Pregled institucionalnog okvira malog naroda Lužičkih Sorba (Srba) iz Nemačke pokazuje: 1) između Sorba i Bunjevaca ima dodirnih tačaka ali i bitna razlika, 2) Bunjevci su u poređenju sa Sorbima na početnom stadijumu razvoja i 3) status Sorba u Nemačkoj-EU upućuje na realnu razvojnu perspektivu Bunjevaca.

#1 – Sorbi imaju milenijsku istorijsku perspektivu sa osporavanjem opstanka tokom nastanka evropskih nacija (period nacionalsocijalizma) i sa podrškom revitalizacije u periodu DDR i u savremenoj demokratskoj Nemačkoj; Bunjevci su istorijski nedavno nastala etnička zajednica, na početku razvoja podeljena na Bunjevce i Hrvate (bifurkacija vlaho-katolika krajem 17 veka), podložna hrvatskoj asimilaciji sa osporavanjem, nakon 1945. godine, prava na nacionalni razvoj (bunjevačko pitanje), sa podrškom Srbije revitalizaciji kao nacionalne manjine sui generis posle 2003. godine.

#2 – Gore prikazana razvijena struktura Sorbskih etničkih i nacionalnih institucija kulture, nauke, obrazovanja, umetnosti, verskog života potvrđuje visok stepen nacionalnog razvoja malog naroda, koji, u tom sistemu, ima oslonac za dalji razvoj u okruženju demokratske Nemačke i Evropske Unije. Bunjevci su na početku takvog razvoja i suočeni su sa osporavanjem od strane hrvati-zovanog dela svojih sunarodnika i njihove matične države, kao potencijalne prepreke svog nacionalnog razvoja u Srbiji i EU.

#3 – Razvoj bunjevačkog sistema kulturne autonomije, sa institucijama, kakve, uz podršku nemačke države-domaćina, uživaju Lužički Sorbi, realna je osnova i perspektiva razvoja Bunjevaca u Srbiji i šire bunjevačke zajednice u EU.

TRIBINA Odbora za nauku Bunjevačke matice - eMail novine - pristupna stranica za **Bunjevački prigled**:
<https://bunjevackiprigled.wordpress.com/>

Bunjevačka matica, 24000 Subotica, Korzo 8.

Tel: 024/ 557-213

maticabunjevacka@gmail.com

<https://www.bunjevacka-matica.rs>

Redakcioni kolegijum: dr Aleksandar Raič predsednik Odbora, dr Suzana Kujundžić Ostojić, MA Sandra Iršević, Zvonko Stantić politolog, Ivan Vojnić Kortmiš.

A.Raič: ugbunjevci@gmail.com